

A katalógus

Grönewald úr tíz nappal a halála előtt üzentet küldött Budapestre Bíró doktornőnek, hogy haladéktalanul szálljon repülőre, és anélkül, hogy utazása céljáról bárkit értesítene, azonnal keresse föl. A repülőjegyet és a tartózkodás költségeit természetesen az utolsó fillérig fedezi, és amennyiben a kétnaposra tervezett utazás miatt veszteségek érnék, azokat is megtéríti. Hogy miért kényszerül ilyen sürgősen magához rendelni, arra magyarázatul bejelentette, hogy a K. Intézet belgyógyászati klinikájának professzora, akihez több évtizedes barátság fűzi, az előző napon a májrák előrehaladott, heves lefolyású változatát diagnosztizálta nála. Az operáció kizárt, a kemoterápia pedig értelmetlen, a daganat csak a fájdalomcsillapítás módozatai között enged válogatni. A barátja felajánlotta, hogy a hátralévő időre befekteti Grönewald urat a klinikára, ahol szakszerűen gondját viselnék, éjjel-nappal odafigyelne rá valaki. Ő ezt köszönettel visszautasította, ragaszkodott hozzá, hogy az utolsó napjait a saját fészkében töltsse. Mint egy vadon élő állat, méltósággal. Csupán egy ápolónővér segítségét kívánta igénybe venni, és a már akkor is nehezen elviselhető, a későbbiekben várhatóan egyre erősödő fájdalmak ellenére ki akart tartani elhatározása mellett, hogy mindaddig nem vesz magához morfiumot, ameddig Bíró doktornővel el nem intézte a dolgát.

Mivel személyes ismeretség nem volt közöttük, csupán leveleket váltottak, Bíró doktornőnek nem esett nehezére épp olyan józanul reagálnia, amilyen józan maga a közlés volt. Sorban felhívta a betegeit, lemondta az találkozásokat, amelyek a következő két napra elő voltak jegyezve a naptárában, az intézetben megszervezte a helyettesítését, és jegyet foglalt másnap este a stockholmi gépre. Amikor mindent elintézett, megüzente Grönewald úrnak az érkezés pontos időpontját, és óvatlanul megkérdezte, Ervinnel is találkozni fog-e.

– Megtiltottam neki, hogy idejőjjön – hangzott a válasz Stockholmból.

Bíró doktornő végigaludta a repülőutat, és mivel mindössze egy kis bőrönd volt nála, amelyet kézipoggyászként felvitt a fedélzetre, az érkezés után néhány perccel már ki is jutott a repülőtér épületéből. Hideg volt, az induláskor valami kétes állagú, kellemetlen csapadék szemerkélt, amely, mire a menetrend szerinti buszjáratral beért a központba, jégdarává változott. Bíró doktornő állig felhúzta a cipzárt a kabátján. Grönewald úr pontosan elmagyarázta neki, hogyan jut el az állomástól a lakásig. Az út gyalog mindössze negyed óra volt, kényelmes sétával legföljebb húsz perc. Tekintettel a pocsék időre, ajánlatos lett

volna taxival mennie, a sárga kocsik ott sorakoztak az állomás épülete előtt, de Bíró doktornő más pénzével még jobban takarékoskodott, mint a magáéval. Bármilyen rémes volt is tehát az idő, gyalog tette meg az utat. Este tíz körül a központban csupa sietős, kapucniját mélyen a szemébe húzó, vagy esernyőjét a szélnek fordító alak jött vele szemben. Az út enyhén emelkedett. Amennyire a bőrönddel csak tudott, ő is sietett, hogy minél rövidebb ideig legyen része az őszi jégdarában. Esernyőjén szaporán pattogtak az átlátszó, fagyott cseppek, és összegyűltek a bőrönd fogantyúja körül is. Befordult egy mellékutcába. Itt már egy teremtet lélek sem jött vele szemben, csak egy autó hajtott el mellette.

Bíró doktornő a házzszámokat figyelte, és hallgatta a jégdara pattogását az esernyőjén. Csakhamar megtalálta a házat. Hosszan cöngetett a kaputelefonon. Grönwald úrnak bizonyára nagy erőfeszítésébe kerül fölkelni az ágyból, és kicsoszognia az előszobába. Anélkül engedte be, hogy beleszólt volna a telefonba. Amikor Bíró doktornő belépett a lépcsőházba, magától felgyulladt a villany. Ha már idáig gyalog jött, nem állt meg a liftnél. Mindössze a második emeletre kellett felkapaszkodnia, a lépcsőt választotta. Az ajtó oda-fönt résnyire nyitva volt.

– Jöjjön be!

Bíró doktornő az előző napi telefonhívás után már ismerte a beteges, rekedt hangot, amely most odabentről szólította.

– Jöjjön!

Ervin Grönwald személyes okmányainak tanúsága szerint 1957. október 13-án született Budapesten. A hely megjelölése minden kétséget kizáróan pontos volt. A dátum azonban tévesen adta meg születésének idejét. Az iskoláit ugyanis 1960-ban kezdte Stockholmban, vagyis ekkor nem lehetett kevesebb hatévesnél, és nemigen lehetett több hétnél. Valódi születési éve 1954 vagy 1953 lehetett. Az okmányjaiban szereplő dátum azt a napot rögzítette, amikor Stockholmba érkezett. Születési anyakönyvi kivonatát mindmáig nem sikerült beszerezni.

Néhány év múlva Ervin már egyáltalán nem emlékezett a menekülttáborra, és nem maradt emléke a korábbi életéről és a szökésről sem, amely pedig nem lehetett viszontagságok nélküli. Grönwald úr és felesége elhatározták, hogy a saját gyereküként nevelik föl. Ez számukra azt is jelentette, hogy nem fogják megosztani vele a történetének azt a vékony szeletét sem, amelyet ismertek. Ehhez Grönwald úr akkor is tartotta magát, amikor nyugdíjba vonulása és felesége halála után lépésről lépésre nyomára akadt a hiányzó előzményeknek. Milyen körülmények közül menekítették ki? Mi volt a menekítés oka? Miért vált meg tőle, aki magával hozta, mintha másodszer vágta volna el a köldökszinórját. Bíró doktornő ekkor került kapcsolatba Grönwald úrral. Hallgatásának okát éppen úgy érteni vélte, ahogyan azt is, hogy az évek múltával, főként pedig a felesége halála után miért foglalkoztatta egyre jobban, úgyszólván kizárólag, Ervin sorsa.

– Jöjjön már! – ismétlődött a hívás türelmetlenebbül.

Grönwald úr 1957-ben negyvenéves volt, a felesége, Teresa két évvel fiatalabb. Háasságuk szerencsétlen csillagállás alatt köttetett, nem született gyerekük. Grönwald úr, aki ekkoriban már a svéd külügyminisztériumnak dolgozott, azért érkezett az ausztriai Kapfenbergbe, hogy a menekülteket kikérdezve jelentést készítsen feletteseinek arról, ami az előző év októberének végén és a következő hetekben, hónapokban Magyarországon történt. Ez okból többször is járt a táborban. Az első látogatást követően legalább kétszer visszatért. A jelentések főként egyes esetek ismertetésére szorítkoztak, és csak nagyon óva-

tosan fogalmaztak meg általános következtetéseket. A jelentéstevő érdeklődése mindenre kiterjedt. Az ellenálló csoportok összetételére és céljaira, a katonaság és az államvédelem forradalom idején és a forradalom leverését követően tanúsított magatartására, továbbá arra, hogy milyen erős lehet az új hatalom bázisa, milyen mérvű a megtorlás, és hogyan működik az igazságszolgáltatás. Ervin, aki évtizedekkel később hozzájutott a jelentésekhez, egyetlen olyan beszámolót sem talált, amelyet közvetlen összefüggésbe hozhatott volna a saját történetével. Az egyedül maradt kiskorúak ügyének említését Grönewald úr gondosan kerülte, holott elhelyezésük, vagy esetleges visszairányításuk akkoriban hónapokig szerepelt a nemzetközi tárgyalások napirendjén.

Ha rekonstruálni akarjuk a történeteket, fel kell tételeznünk, hogy Teresa és Grönewald úr mindent megtett azért, hogy gyermekük szülessék. Házasságuk egyetlen pillanatra sem volt boldognak mondható, ha a páros boldogság olyasféle állapot, amelyben két ember egymás közelében vissza- és előretételezve, közös múltjukat és várakozásaikat számba véve újra igent mond mindarra, ami jót és rosszat az életük adott, és arra is, amit ígér. Efféle belső nyugalomra talán nem is mindenki alkalmas. Magukról mindketten úgy gondolták, ők nem azok, ehhez újra kellene születniük. Talán nem is méltóak rá, és ha így van, arról ők tehetnek a legkevésbé. A világ történetét, amelyben élnek, és amelyben felnőttek, akkor is a gyilkolás törvényei írják, ha ez nem minden pillanatban látszik. Ez a világ megtűri ugyan a személyes boldogságot, de csak azért, hogy a legváratlanabb órában kegyetlenül csúfot üzzön belőle, mégpedig joggal. Boldogságát senki sem keresheti a törvényeken kívül, akkor sem, ha egy olyan szélvédett helyen él, mint Svédország, csakis a törvényeken, a gyilkolás törvényein belül. Ilyen kifinomult és bonyolult magyarázatokkal tették felelőssé boldogtalanságukért a világ állapotát.

Amikor erről beszéltek, márpedig ez gyakran előfordult, főképp késő esténként, miután sorra vették a nap eseményeit, mindig nagy egyetértésben voltak egymással. A szót többnyire Teresa vitte, Grönewald úr helyeslően hümmögött, míg álomba nem hümmögte magát. Bizonyára volt is igazság a magyarázatokban, de mindketten érezték, hogy a valóság ennél sokkal egyszerűbb. Kapcsolatukból kezdettől fogva hiányzott a zsongító belefeledkezés, és hiányzott a könnyedség, a zavartalanság is, ami a szerelmesek között az idők során kialakul. Nem egymásnak lettek teremtve. Összeszoktak, elfogadták egymást, és ki tudja, gondolták mindketten, nem ez-e a legtöbb, ami lehetséges, és minden más, amire az emberek vágyani szoktak, nem a pillanat és a képzelet adománya-e csupán, ami gyorsan felszáll, mint a hajnali pára?

Amikor gyereket akartak, tudták, mire vállalkoznak. Eszük ágában sem volt kicselezni önmagukat, sem azokat a következményeket, amelyek korántsem a világ, inkább a kapcsolatuk adottságaiból rájuk háramlottak. Igénybe vettek minden szóba jöhető orvosi segítséget, de fáradozásaikat nem koronázta siker. A gondolat, hogy Kapfenbergből szerezzenek maguknak gyereket, Teresa fejében születhetett meg, miután Grönewald úr a menekülttáborban tett első látogatásáról hazatérve beszámolt neki a látottakról. A második ausztriai útra már azzal a szándékkal vállalkozott, hogy ott kiválaszt egy kisfiút. Teresa a lelkére kötötte, hogy fiú legyen, mert úgy érezte, egy lánnyal nem fog tudni bánni. Azt is kikötötte, hogy a fiú szőke legyen, mert úgy nem fog feltűnni a svédok között, továbbá ha lehet, erős és mindenképpen egészséges. Ervin az volt, szőke, erős, mokány kis kölyök, ránézésre nem volt semmi baja.

Valakihez azonban tartoznia kellett. Egy hároméves gyerek egyedül nem keveredhetett át a határon. Grönewald úr alkut kötött. Kifizette a gyerek árát, pénzt adott annak, akihez tartozott, sokat, majd a svéd evangélikus egyház segítségével Stockholmba vitette. Aggályoskodásra nem volt semmi okuk. Egyetértettek abban, hogy Ervint a teljes reménytelenségből váltották ki, és olyan étellel ajándékozták meg, amelyet születése pillá-

natában senki sem remélhetett neki. Ugyanígy vélekedett az a magas rangú egyházi személy is, aki az evangélikusok részéről az ügyüket körültekintően, és ami a legfontosabb, teljes diszkrécióval intézte.

Grönewald úr és Teresa igyekeztek minél hamarabb megfelelkezni arról, milyen körülmények között és milyen nehézségek árán jutottak gyerekekhez. Az Ervinhez fűződő kapcsolatukat semmiképpen sem tekintették egy üzlet eredményének, azaz pusztá birtoklásnak. Annál is kevésbé, mivel a történetekben a bizalom és a kockázat is szerepet játszott. Ha hiszünk bizonyos hajlamok örökletességében, fogalmuk sem lehetett, kit fogadtak magukhoz, nem tudhatták, milyen jó vagy rossz tulajdonságokkal van felruházva. Továbbá az adoptálás olyan jogokban is részesítette Ervint, amelyekre később esetleg méltatlannak bizonyulhatott volna. Érthető tehát, hogy a kapcsolat zavartalansága és Ervin nyugalma érdekében Grönewald úr és Teresa minderről soha semmit nem árultak el neki, és ha már így tettek, valószínűleg Grönewald úr is magával vitte volna a sírba a fia történetét, ha Ervin élete nem omlik össze váratlanul.

– Maga az? Mért nem jön már be?

Bíró doktornőnek szüksége volt még egy-két percre, hogy felkészüljön a találkozásra. A bőrdönt a fal mellé támasztotta, a kabátját felakasztotta egy vállfára, csak az esernyővel ügyetlenkedett egy kicsit, nem akarta, hogy mindent összevizezzen. Az előtér a sötét nappaliba nyílt. A berendezést csak másnap volt alkalma megfigyelni, most egyedül arra vigyázott, hogy semminek ne ütközzék neki. A nappali túloldalán az egyik ajtó mögül valamicske fény szűrődött ki.

– Na végre, hogy itt van! Hány óra?

– Fél tizenegy lesz két perc múlva.

– Hozzon vizet! Itt van a fürdőszoba a szomszédban.

Bíró doktornő a fürdőszobában talált egy poharat, azt töltötte meg jó félig.

– Itasson meg!

Grönewald úr megpróbált feltápaszkodni, de nem tudott. Hagyta, hogy Bíró doktornő megtámassza a hátát. Sokkal nehezebb testre számított. Az előző hetekben nyilván rengeteget fogyott. Kellemetlen, savanyú szaga volt. Bíró doktornő tudta, hogy a halálnak igenis van szaga, szaggal jelenti be magát, amikor még senki sem gyanakszik a közeledtére. Először az áll alatt és a fül mögött telepszik meg, az ottani mirigyekben, aztán egy ideig vár, akár éveket is, hiszen már megjelölte a testet, majd egyszer csak megindul, lekúszik a hónalj alá, ellepi a mellet, tovább ereszkedik az ágyék felé, és amikor már az ágyéknak is halálszaga van, akkor nincs mit tenni többé, övé a zsákmány, nem érdemes vele hadakozni. Egy jó orvos az orrával állapítja meg, van-e még remény.

– Ügyetlen!

Grönewald úr félrenyelt, nehezen tudta abbahagyni a köhögést. Bíró doktornő egy zsebkendővel letörölte az állát. A beteg öregember erősen megszorította a csuklóját. Fájt neki, és a fájdalom felkészületlenül érte. Túl közvetlenné, az idegekig hatóvá vált a kapcsolat kettejük között, amit mindenképpen el szeretett volna kerülni. Bíró doktornő a következő pillanatban úgy fordította a karját, hogy lazuljon a szorítás. Ahogy átkarolta Grönewald úr hátát, a testtartásával azt sugallta, megteszi, amit ebben a helyzetben meg kell tennie, de semmit sem akar kevésbé, mint hogy érzelmei támadjanak. Ezt azonban nem olyan könnyű elkerülni. A tekintete végigsiklott Grönewald úr arcán. Már-már impozánsan boltos koponya, előreugró arccsontok, keskeny száj, rendkívül értelmes, apró szemek. Bíró doktornő biztos lehetett abban, hogy Grönewald úr pontosan végiggondolta, mit vár tőle, és nem zavarja meg a gondoskodó női kéz érintése, nem hiszi azt, hogy az érintés neki szól, és nem annak a nehéz, alig mozgítható testnek, amellyel most azonossá vált.

Végre abbamaradt a görcsös köhögés.

– Fáradt vagyok – mondta Grönewald úr. – Ma már nem csinálunk semmit. Kint fog aludni a heverőn. Lepedő nincs, de oda van készítve egy paplan.

Miből fakad a rokonszenv, milyen minta alapján születik meg egy szempillantásnyi idő alatt, mint egy elhatározás, mint egy ráismerés?

Bíró doktornő a nappaliban átöltözött és lefeküdt a heverőre. A helyszűke miatt rosszul aludt, többször felébredt, és másnap reggel úgy érezte, darabokra törtek a csontjai. Oda-kint még sötét volt, a széles ablakon át, amely egy belső kertre nyílt, csak egy ostorlám-pa fénye szivárgott be halványan. Az órájára nézett, alig múlt hét. Újra le kellett pörgetnie maga előtt az előző estét, a hirtelen elutazást és a megérkezést ebbe a városba, ahol egy haldokló öregember várt rá, hogy mielőtt meghal, elrendezze vele életének egyetlen félbemaradt, fontos ügyét. Grönewald urat eddig mindössze néhány levélből és az előző esti telefonhívásból ismerte. Teste nem volt számára. Ragyogó kézírásával azonosította, a kalligrafikusan formált betűk nyugodt folyamával, az írás összképének személytelen szépségével. Kettőjük közé eleve odaértette ezt a megnyugtató személytelenséget, amelyhez hozzátartozott a térbeli távolság is, és föl sem merült benne, hogy jó lenne ezen változtatni, megismerni azt az öregembert, akihez a kézírás tartozik. A hívással Grönewald úr lerombolta ezt a tolakodás nélküli közvetlenséget, a rekedt hang, amely egyáltalán nem illett az írásához, már csak ráadás volt. Bíró doktornőnek nem volt módja visszautasítani a kérést, vagy inkább parancsot, de csak most, a nappaliban fekvé érzékelte, hogy a haldokló vénember erőszakot követett el rajta, behatolt létezésének abba a szférájába, amelyben minden történés rá van utalva nemcsak a hallásra, a látásra, a szaglásra, az érintésre vagy azokra az érzékekre, amelyeknek nem tudunk ilyen világosan nevet adni, hanem minderre egy időben. Ott volt a lakásában, és odabentről hallotta Grönewald úr szakadozott, gépszerű lélegzését, érzékelte maga körül az idegen teret. Nemcsak a szobát a bútorokkal, hanem a környezetét is, az egész várost, ahol eddig soha sem járt, és emlékezett, hogy előző este minden ellenállás nélkül, a helyzetből adódó magától értetődéssel megérintette ennek a haldokló embernek a testét, megtámasztotta a hátát, megittatta, letörölte a száját, és közben érezte kipárolgásának szagát, a halálszagot.

Bíró doktornő mindig nehezen viselte egy másik ember közelségét, hacsak nem a páciense volt az illető. Olyankor egy szerepet kellett eljátszania, amelynek ismerte a szabályait, betölthette volna helyette más is. Voltak eszközei, és végső soron mindent ő irányított, mert éppen ez volt a dolga, hogy eszközei legyenek, és hogy észrevétlenül irányítson. Most nem kérdezte meg magától, elfogadja-e ezt a közelséget. Tette, amit valaki más tett volna a helyében. Nem ő. Maga helyett valaki mást zárt ennek az idegen öregembernek a világába, valaki mást, akít még nem ismert.

Újra az órájára nézett, és örült, hogy nagyon kevés idő telt el. Mindössze néhány perc. Az ablakon beszűrődő sárgás fény elég volt ahhoz, hogy megállapítsa, a téglalap alakú szoba a kontinentális szabvány szerint van berendezve, ülőgarnitúra, televízió, könyvespolc. Az ablak előtt álló nyolc személyes ebédlőasztalról viszont, amely a székekkel együtt legalább a szoba harmadát elfoglalta, kevés, ha azt mondjuk, nem illett ebbe a szabványba. Egyszerűen szétrobbantotta a szabványt, minden szabványt szétrobbantott. Egy ilyen asztalhoz más házakat kell építeni, más életet kell élni, gondolta Bíró doktornő. Egy ilyen asztalhoz oda kell ülni, nem lehet sokáig üresen hagyni, legalább kettesben, de ha lehet, inkább többen, beszélgetni és enni kell körülötte. És szem is kell hozzá. Olyan nézés, amely elhelyezi a múltban és a személyesben. Máskülönben ürességével és hasztalanságával növekedni kezd, olyan lesz, mintegy kitért száj, mint egy ásítás, amely elnyel mindent.

Az evést valamikor nagy tisztelet övezhette Grönewald úr családjában. Bizonyára nem volt ritka, hogy Grönewald úrék társaságot hívtak vacsorára, gondolta Bíró doktornő, de ahogy körbepillantott, e falak közé mégsem tudott fesztelenül beszélgető férfiakat és nőket képzelni. Akkor még nem tudta, hogy a nyolcszemélyes tölgyfaasztal, mert az volt, nem dió, Teresa hozományaként került hozzájuk néhány más tárggyal együtt, amelyekből Teresa legszívesebben azonnal megvált volna, de Grönewald úr ragaszkodott hozzájuk. Teresa legalábbis így gondolta. Grönewald úr pedig azt hitte, hogy a felesége ragaszkodik mindenhez. Egyedül az asztaltól nem akart egyikük sem megszabadulni. Tekintélyes darab volt, patinás, az igaz, de ebbe a lakásba ormóttanul nagy. Törölgetni kellett róla a port. Tanácstalanul kerülgették, mintha csak azt várnák, hogy az idő múltával zsugorodni kezdjen, vagy a falak induljanak meg kifelé. Sem ez, sem az nem következett be. A hatalmas tölgyfaasztal afféle emlékmű gyanánt állt az ablak előtt. Amikor Teresa nem volt otthon, Grönewald úr pedig bezárkózott a szobájába, Ervin egy térképpel a kezében sokszor bújít be alá, gondolatban ismerős és ismeretlen nevű városokba utazott: Quito, Calcutta, Madrid, Teherán, Buhara, Budapest, Wellington, Tiencsin, Nairobi. Az asztal alján felfedezett egy kissé elmosódott pecsétet. Nem volt könnyű kivenni, de úgy látta, egy madár van rajta. Ennek örült, mert a madarak messzire szállnak. Soha nem kérdezte meg, miért van ott a pecsét. Azt hitte, az ilyen vaskos, nagy asztalok alján madaras pecsét szokott lenni. Az asztal alatti utazások ideje egyszer csak elmúlt. És szép lassan elmúlt oly sok minden más is. Miután Teresa meghalt, Grönewald úr többé nemigen ült oda a tölgyfaasztal mellé, de hogy elvitesse, vagy odaajándékozza valakinek, szóba sem jöhetett. Az asztal ott maradt a helyén, várta, hogy Bíró doktornő felkeljen.

Ő azonban a kényelmetlen heverőn egyre csak halogatta a felülést, a pillanatot, amikor fel kell majd adnia az elzárkózást az idegen térrel, a derengő reggellel szemben. Sejtette, hogy a szoba egy csapásra össze fog szűkülni előtte, és az idegen tárgyakat, az idegen bútorok rendjét attól kezdve nem a félálomszerű képzelet, hanem az elérhetőségük fogja meghatározni számára. Odakint nem lett sokkal világosabb. Halotta Grönewald úr szakadozott, gépies horkolását, föl húzta a paplant az orráig, adott magának még egy kis időt.

Kilencre aztán reggelit készített Grönewald úrnak, és amikor fölkelte, segítette neki megmosakodni. Volt már dolga épp eleget betegekkel, olyanokkal, akik nem tudnak magukról gondoskodni. Nem félt tőle. A legfontosabb, hogy biztonságban érezze magát. A pipaszár lábakra felhúzta a nadrágot, amely a betegségben megfogyott hátsón előnytelenül lógott, és csak az utolsó lyukig meghúzott öv tartotta meg, hogy le ne csússzon. Az ing fölvétele nyögésekkel kísért fáradtságos művelet volt. Grönewald úrra megint rátört a köhögés, eközben sehogyan sem sikerült beletalálnia az ing ujjába, emiatt ingerült lett.

– Direkt csinálja, igaz? Igazítsa már oda azt a rohadt ingujjat, ahova kell!

Ezután a zokni következett. Miközben leültette őt, Grönewald úr amiatt panaszkodott, hogy a fia hétszámra meg se kérdezi tőle, hogy van.

– Nem maga tiltotta meg neki, hogy idejőjön?

– Sosem tartotta be, amit kértem tőle. A tiltásaimat pláne nem. Legalább föl hívhatna.

– Egyszer se hívta?

– Egyszer igen. Engem hibáztat.

Miközben Bíró doktornő igyekezett beleigazítani Grönewald úr lábfejét a zokniba, megállapította, milyen vékony ez a lábfej, szinte nőies. Egy rossz mozdulat miatt Grönewald úr ráfordult:

– Hagyjon már, ne rángasson!

Most már csak a tweedzakó volt hátra, amely még mindig pompásan állt Grönewald úrnak, és segített fogalmat alkotni egykori fellépéséről. Miután Bíró doktornő felöltöztette, egy kis erőre kapott, a hangjába visszatért valamicske szín.

– Mindent meg akarok mutatni magának.

Grönewald úr csoszogva megindult, szinte félresodorta Bíró doktornőt, és kinyitotta előtte annak a szobának az ajtaját, ahová Teresa nem léphetett be, és Ervin is csak engedéllyel.

– Jöjjön.

A szobában mennyezetig érő polcok álltak, telis-tele különféle tárgyakkal. Grönewald úr világ életében olyan ember volt, akihez ragadtak a tárgyak. Minden tollhoz, minden térképoldalhoz, az utolsó mozijegyhez, sőt egy letört korsófülhöz is úgy ragaszkodott, mint ha e ragaszkodással magához láncolhatná a világ egy darabját, és elhódíthatná a haláltól, amely lám, most már őt magát is eltünteti, elvenni készül tőle az időt.

– Más számára ezek a holmik tökéletesen értéktelenek, nyilván ön is azt hiszi, már régen a szemétben kellett volna végezniük.

Leemelt a polcról egy zöld vekkerórát, amelyiknek nem volt mutatója.

– Ez tulajdonképpen már ott is végezte, a kukából hoztam föl. Nem tudtam ellenállni neki.

Visszatette az órát a polcra.

– Szép, nem gondolja? Teresa gyűlölte őket.

Teresa valóban gyűlölte a férje egész gyűjtőszenvédelyét. Noha egyik-másik tárgytól ő sem tagadta meg a tetszését, egyszerűen tévedett, amikor azt hitte, hogy Grönewald úr jár a tárgyak után. Az igazság éppen az ellenkezője volt. A tárgyak keresték őt. És bár a hozzá hasonló gyűjtők fejébe szép lassan beköltöznek azok a szellemecskék, amelyek gondoskodnak arról, hogy a birtoklás legyen a legmélyebb viszony, amely a világ dolgaihoz fűzi őket, őt megkímélte ettől a sors. Nem azért gyűjtött mindenféle holmit, hogy a holt tárgyak a birtoklás által életre keljenek, hanem hogy lakhasson bennük, és hogy általuk lábra kapjon a képzelete. Neki ez a szoba jelentette az otthonot. Kezdetben előfordult, hogy Teresa ronggyal a kezében állított be ide, hogy leporolja a tárgyakat, anélkül természetesen, hogy akár egyet is elmozdított volna a helyéről, de Grönewald urat már ezzel is a legmélyebb kétségbeesésbe taszította. Teresa azt mondta, ő nem egy ószereshez, egy antikváriushoz, egy guberalóhoz ment férjhez. Meg volt győződve, hogy a férje beteg, amit természetesen semmi pénzért nem ismerne be. Azt mondta, egy múzeumi raktárt is könnyebb lehet tisztán tartani, mint ezt a szobát, és nem indokolatlanul tartott attól, hogy mindenféle mérgező penészgombák telepednek meg a polcokon. Grönewald úr végül a legszigorúbban megtiltotta, hogy betegye ide a lábát.

A szoba valóban egy régiségbolthoz hasonlított. Szellőzetlen volt és sötét. A függöny nappal is be volt húzva az ablak előtt, hogy a fény ne tehessen kárt a többnyire teljesen értéktelen tárgyokban. Volt ott minden, a teremtés ezer kacatja. Ki tudja, talán dárdahégyek, tört pilingák is, lópatkók, kengyelvasak, rézgombok, acélgombok, kitömött madarak, darázs-fészkek, dirib-darab csontok, kővé vált zápfogak, spirituszba tett kétfarkú gyíkok, cserépdarabok, madárkoponyák, fazekak, mindenféle alakú és színű kövek, ásványok, lávadarabok, fóliánsok, iratok, képek, pecsétek, régi pénzermék és dohányvágók, amivel a képzelet csak benépesítheti egy régiségbűvár polcait. Csak az íróasztalon égett egy sárgás fényű lámpa. Bíró doktornő semmihez sem ért hozzá. Viszolygott. Mintha ezek a szerencsétlen holmik, amelyek évtizedek alatt gyűltek össze, és bizonyára akadt köztük olyan is, amely gyerek- vagy ifjúkora óta kísérte Grönewald urat, egyetlen érintéssel is bepiszkolhatták volna. Úgy érezte, a keze érintés nélkül is érdessé válik. Legszívesebben azonnal kirohant

volna, hogy kezet mosson. Grönewald úr viszont éppen ellenkezőleg, feléledt, mintha egy csapásra elmúlt volna a betegsége.

– Látja, kedvesem, itt minden tárgynak története van. És én mindnek ismerem a történetét. Itt van például ez a vízszintező.

Levett a polcról egy fémtalpra szerelt, arasznyi hosszúságú, vízzel telt kis rézhengert, amelynek közepén jobbra-balra csúszott a buborék, attól függően, hogy merre dőlt a felület, amelyre a talpat ráhelyezték. A vízszintezőtől nem lehetett eltagadni a szépségnek egy bizonyos nemét.

– Fogja meg! Fogja csak meg!

Bíró doktornő kénytelen volt a kezébe venni.

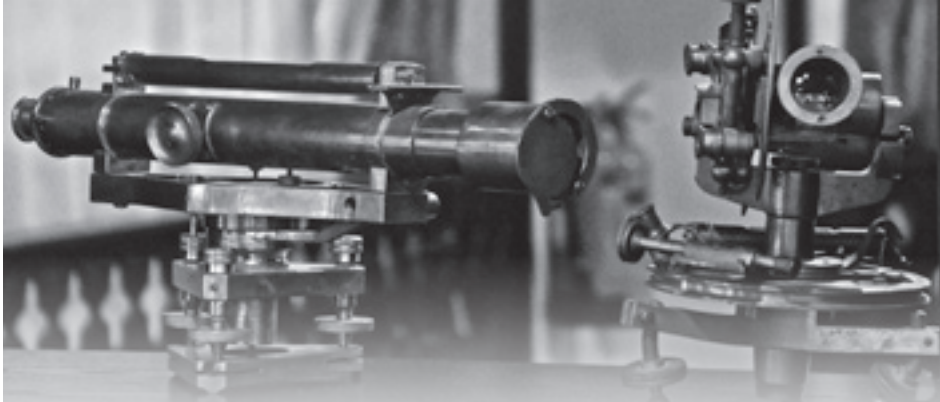
– Ezt a vízszintezőt egy lengyel külügyi hivatalnoktól kaptam, Andrzej Swietelskynek hívták. Megjegyeztem a nevét. Varsóban tárgyaltunk valami jelentéktelen ügyről. Két perc alatt kiderült, hogy nem fogunk megállapodni. Azért végigcsináltuk. Andrzej egész magatartásával azt akarta bebizonyítani, hogy egyezkedni hadban álló felek között gyengeség, és az ő országa megengedheti magának, hogy jelentős és jelentéktelen ügyekben egyaránt ennek az ésszerűségnek a jegyében viselkedjék. Előre megírt szerepünk nem igényelt semmiféle szellemi erőfeszítést. Az ilyen tárgyalásoknak éppen az volt a céljuk, hogy még véletlenül se jussunk egyről a kettőre, de közben az ügyek a másik erejének és érdekeinek elismerésével, meglepetések nélkül bonyolódjanak tovább. Mindketten unatkoztunk, én valamivel talán jobban. Szorított a cipőm, legszívesebben kibújtam volna belőle.

A tárgyalás végén Andrzej felettébb elégedett volt önmagával. Kertelés nélkül eltanácsolt attól, hogy amíg Varsóban tartózkodom, olyanokkal találkozzam, akikkel nem ajánlatos. A fenyegető figyelmeztetést nem éreztem sportszerűnek. Tisztában voltam vele, hogy ezt jelentenem kell majd a feletteseimnek, mert más adatokkal együtt a viszonyok hirtelen megváltozására utalhat. Ennek ellenére el is engedhettem volna a fülem mellett. Mivel az unatkozás kissé ingerültté tett, megkérdeztem, kikkel nem ajánlatos találkoznom, van-e erről lista. Mosolyogva felelt. Lista természetesen nincs, de nincs is rá szükség. Biztos benne, hogy lista nélkül is tudom, kikre gondol, és abban is, hogy számomra épp olyan fontos országaink zavartalan kapcsolata, mint neki.

Bosszantott, hogy ingerültségemmel végképp fölényhez juttattam. Nem tehettem mást, megköszöntem a figyelmeztetést, és megnyugtattam, hogy nem téved. Felálltam, és az ajtó felé indultam, ott azonban elém állt. Ha nem haragszom, lekísér. Ez nem volt szokás. Nem haragszom, feleltem, jóllehet alig vártam, hogy szabaduljak tőle. Nem vettem észre, hogy szorongat valamit a kezében. Kilépett velem a háromemeletes, vöröstéglás épületből, tettünk együtt néhány lépést a Jana Christina Szuhán. Vajon meddig akar kísérni? Ez miféle új játszma? Csakhamar rájöttem, hogy akar még valamit. Úgy tettem, mintha nem érzékelnék semmit, és jeleztem, hogy a találkozásunk számomra véget ért. Mielőtt azonban búcsúzóra foghattam volna, rátette a kezét a karomra. „Tudom, hogy a kérésem szokatlan, és az iméntiek nyomán talán nem is tudja mire vélni, de úgy sejttem, meg fog érteni. Engedje meg, hogy ezt átadjam Önnek. Vigye magával Stockholmba, és ha teheti, őrizze meg!” mondta, és odaadott egy kis papírdobozt. Mire felocsúdtam, már be is csúszott mögöttem a külügyminisztérium nagy faajtaja.

Két sarokkal arrébb kibontottam a dobozt. Egy arasznyi vízszintező volt benne és egy németül írott levél. „Tisztelt Grönewald Úr! A dobozban található vízszintező az apámé volt. Tíz napja meghalt. Apám egész életében itt akarta hagyni Lengyelországot, az volt az álma, hogy átjut Svédországba. Hogy miért éppen az ön hazáját választotta volna, nem tudom. Pontos, ámbátor meglehetősen naiv tervei voltak a szökésről. Miattam nem indult útnak, később pedig azért, mert fogytán volt az ereje is. Szerencsére, mert biztosan elfogták volna, sőt valószínűleg én magam lettem volna kénytelen följelenteni. Itt örege-

dett meg a mi szegény Varsónkban. Kérem, vigye magával ezt a vízszintezőt. Jó érzés lenne tudnom, hogy ott van valami az apámból, ahova vágyott.”

– Érti már? – Grönewald úr tekintete jóváhagyást várt Bíró doktornótól. – Azok a tárgyak, amelyeket itt lát, rám vannak bízva. Hogy megőrzöm-e a történetüket, vagy levakarom róluk, és másikat adok nekik, az egyre megy.

Bíró doktornő visszatette a polcra a vízszintezőt, a buborék a középvonaltól egy kis-sé balra csúszott.

– Miért mutatja meg őket nekem?

– Legyen türelmes! Ezt a napját rám szánta, vagy nem? Holnap el fog utazni, és soha többé nem látjuk egymást.

Bíró doktornő legszívesebben menekült volna az alacsony, sötét szobából. De azt is érezte, hogy következmények nélkül már nem léphet ki, és most már érdekelte a folytatás. Olyasféle belső nyugtalanság lett úrrá rajta, mint amikor valaki éjszaka hajta bele a sötétségbe, és csak azt a közeli szakaszt látja maga előtt az országútból, és hozzá egy vékony sávot a környező tájból, amelyet az autó fényszórója homályosan megvilágít. A szűk fényudvar körül a világ eltűnik az egyforma sötétségben, és ha egy településről, egy tanyáról vagy egy gyáruddvarról kósza fények derengenek is át, azoknak sincs bemérhető távolságuk.

Grönewald úr szobája nyugalmasan el volt választva nemcsak a lakás többi helyiségétől, hanem úgyszólván az egész környező világtól. Se hang, se fény nem hatolt be ide. A szoba közepén egy körülbelül harminc centiméter magas, ácsolt dobogón állt az íróasztala, munkahely és trónus egyszerre, afféle magaslat, ahonnan szét lehetett tekinteni e sehol-sincs-fészekben. Az íróasztal masszív, sötét tömbje vaskos, faragott lábakon állt. Az íróasztal közepe megfeketedett bőrral volt bevonva, a bőrön kemény alátét feküdt, szinte összenöve vele, ki tudja, mióta. A szélén tinta- és tolltartó, az utóbbiban egy régi szivattyús toll, amelyenhez manapság csak nagyon drágán, specialistáknál lehet hozzájutni. Az íróasztal lapját jobbról és balról bábos korlát övezte, hogy oldalt le ne csússzék egy könyv, vagy egy irat. A masszív tömb leghangsúlyosabb része szemközt a szekreterek és különböző nagyságú fiókok tekintélyt parancsoló építménye volt. Minden fiók és ajtócska egyforma rézfogantyúval nyílt. Ám ahhoz, hogy valóban hozzá lehessen jutni a tartalmukhoz, az építmény oldalán meg kellett nyomni egy rejtett gombot. Az íróasztal bámulatos találékonysággal kieszelt zárszerkezete igazi mérnöki remekmű volt. Egyetlen kar elmozdításával tucatnyi-nál is több zárat nyitott, és hogy a művelet sikerült, mindössze egy halk kattanas tudatta. Ezt az építményt csakis olyan ember érezhette a sajátjának, akinek nemcsak, hogy voltak elvei, de kötelességének is érezte, hogy legyenek. Az íróasztalt egy kovácsoltvas lámpa sárgás fénye világította meg. Grönewald úr most föllépett a dobogóra, ahogyan egy király lép a trónemelvényre, és a rejtett gomb segítségével kinyitotta az összes zárat.

– Maga az első, aki látja, hogyan nyílik ez a kedves jószág. Még Ervin se tudja. Egyszer kísértésbe estem, hogy megmutassam neki, de szerencsére nem tettem.

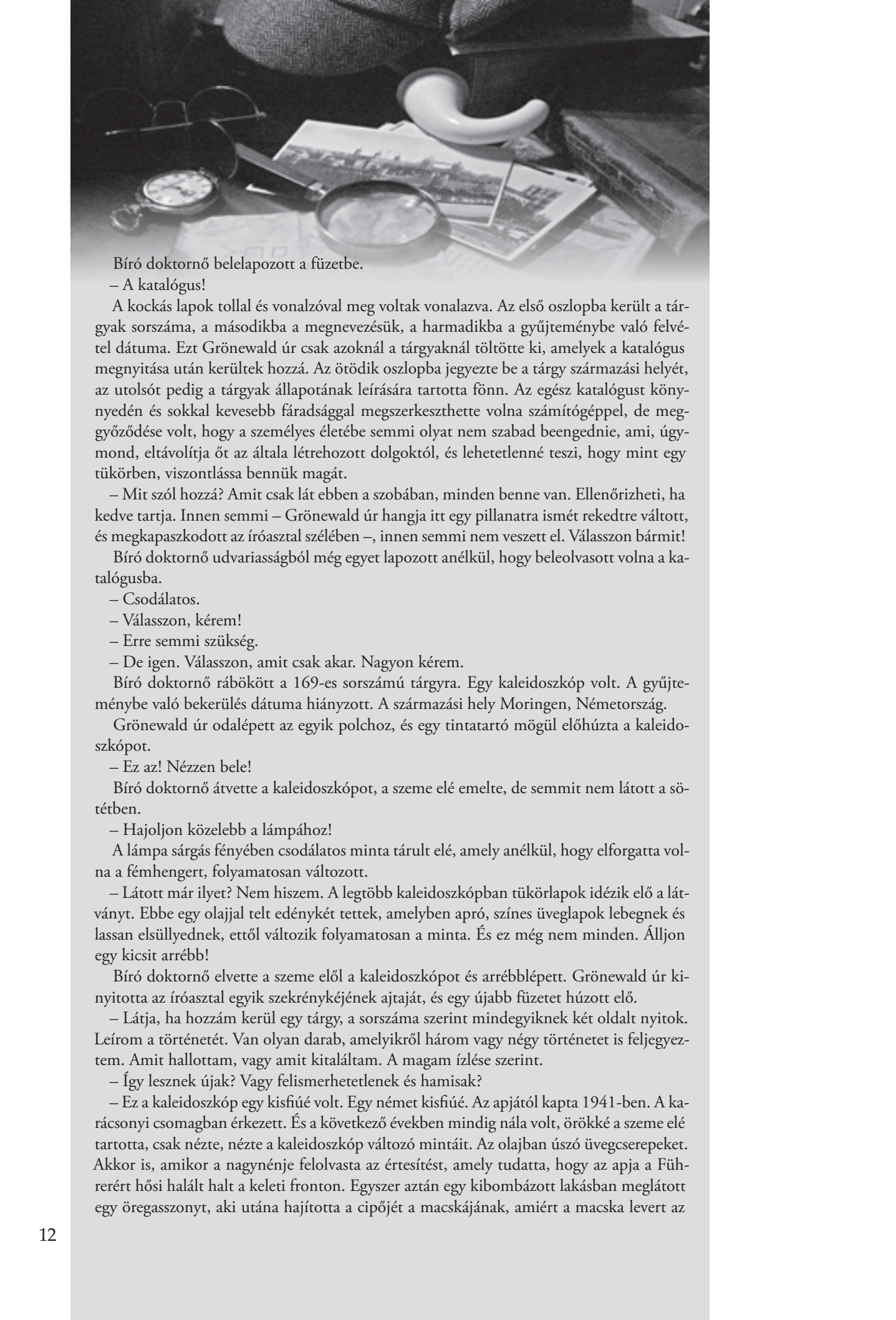
Az egyik fiókból Grönewald úr előhúzott egy nagyalakú, kockás spirálfüzetet. Olyan volt, amelyet az iskolákban használnak.

– Tessék, lapozzon bele!

Bíró doktornő újra maga előtt látta a kézírást, amellyel a megnyerő modorban, választékosan fogalmazott levelek íródtak.

– Tudja, mi ez?

Grönewald úr izgatott mozdulatot tett, mint aki éppen most eszelt ki egy remek tréfát, és alig várja, hogy kiderüljön, tetszik-e a másiknak is.

Bíró doktornő belelapozott a füzetbe.

– A katalógus!

A kockás lapok tollal és vonalzóval meg voltak vonalazva. Az első oszlopba került a tárgyak sorszáma, a másodikba a megnevezésük, a harmadikba a gyűjteménybe való felvétel dátuma. Ezt Grönewald úr csak azoknál a tárgyaknál töltötte ki, amelyek a katalógus megnyitása után kerültek hozzá. Az ötödik oszlopba jegyezte be a tárgy származási helyét, az utolsót pedig a tárgyak állapotának leírására tartotta fenn. Az egész katalógust könnyedén és sokkal kevesebb fáradtsággal megszerkeszthette volna számítógéppel, de meggyőződése volt, hogy a személyes életébe semmi olyat nem szabad beengednie, ami, úgy mond, eltávolítja őt az általa létrehozott dolgoktól, és lehetetlenné teszi, hogy mint egy tükörben, viszontlássa bennük magát.

– Mit szól hozzá? Amit csak lát ebben a szobában, minden benne van. Ellenőrizheti, ha kedve tartja. Innen semmi – Grönewald úr hangja itt egy pillanatra ismét rekedtre váltott, és megkapaszkodott az íróasztal szélében –, innen semmi nem vész el. Válasszon bármit!

Bíró doktornő udvariasságból még egyet lapozott anélkül, hogy beleolvasott volna a katalógusba.

– Csodálatos.

– Válasszon, kérem!

– Erre semmi szükség.

– De igen. Válasszon, amit csak akar. Nagyon kérem.

Bíró doktornő rábökött a 169-es sorszámú tárgyra. Egy kaleidoszkóp volt. A gyűjteménybe való bekerülés dátuma hiányzott. A származási hely Moringen, Németország.

Grönewald úr odalépett az egyik polchoz, és egy tintatartó mögül előhúzta a kaleidoszkópot.

– Ez az! Nézzen bele!

Bíró doktornő átvette a kaleidoszkópot, a szeme elé emelte, de semmit nem látott a sötétben.

– Hajoljon közelebb a lámpához!

A lámpa sárgás fényében csodálatos minta tárult elé, amely anélkül, hogy elforgatta volna a fémhengert, folyamatosan változott.

– Látott már ilyet? Nem hiszem. A legtöbb kaleidoszkópban tükrölapok idézik elő a látványt. Ebbe egy olajjal telt edénykét tettek, amelyben apró, színes üveglapok lebegnek és lassan elsüllyednek, ettől változik folyamatosan a minta. És ez még nem minden. Álljon egy kicsit arrébb!

Bíró doktornő elvette a szeme elől a kaleidoszkópot és arréblépett. Grönewald úr kinyitotta az íróasztal egyik szekrénykéjének ajtaját, és egy újabb füzetet húzott elő.

– Látja, ha hozzám kerül egy tárgy, a sorszáma szerint mindegyiknek két oldalt nyitok. Leírom a történetét. Van olyan darab, amelyikről három vagy négy történetet is feljegyztem. Amit hallottam, vagy amit kitaláltam. A magam ízlése szerint.

– Így lesznek újak? Vagy felismerhetetlenek és hamisak?

– Ez a kaleidoszkóp egy kisfiúé volt. Egy német kisfiúé. Az apjától kapta 1941-ben. A karácsonyi csomagban érkezett. És a következő években mindig nála volt, örökké a szeme elé tartotta, csak nézte, nézte a kaleidoszkóp változó mintáit. Az olajban úszó üvegcserepeket. Akkor is, amikor a nagynénje felolvasta az értesítést, amely tudatta, hogy az apja a Führerért hősi halált halt a keleti fronton. Egyszer aztán egy kibombázott lakásban meglátott egy öregasszonyt, aki utána hajította a cipőjét a macskájának, amiért a macska levett az

asztalról egy csodával határos módon megmenekült vázát, és a váza darabokra tört. Akkor a fiú letette a kaleidoszkópot, és soha többet nem nézett bele.

– Nem úgy hangzik, mint egy valóságos történet.

Grönewald úr felnevetett, ám a nevetése köhögésbe fulladt.

– Olyan fontos azt tudnia, mi valóságos, és mi nem az? Olyan fontos, különbséget tennie?

– Azt hiszem, igen. Mi volt Moringenen?

– Egy ifjúságvédelmi tábor. Így hívták.

– És kiket vittek oda?

– Az most már mindegy. Délután elmondom, mi lesz a dolga. Most elfáradtam. Menjen le, üljön be valahová ebédelni. Itt van pénz. Az utazásra és a költségeire is. Mindegy, hová ül be, egyforma főzetek mindenhol. Kísérjen be! Pihenni akarok.

Bíró doktornő segített Grönewald úrnak lefeküdni. Amint néhány perccel később kilépett a ház kapuján, az arcát jólesően csapta meg a hűvös szél. Az előző napi jégdarának már nyoma sem volt. Balra indult, lefelé, amerről az előző este jött, letért egy mellékutcába, ahol talált magának egy kellemes étteremet. A szomszédos asztalnál egy hindu család ebédelt. Bíró doktornő lopva figyelte őket. Az apa szótlán felügyelete alatt az anya halkán és szigorúan fegyelmezte a fiát. Minden gesztusából kiérezhető volt a tisztelet a fiatalember iránt, aki a fiából évek múlva lesz.

Ebéd után Bíró doktornő nem ment vissza rögtön Grönewald úrhoz. Hadd pihenjen, gondolta. Kimerült, ráfét. Az óváros fölött hideg köd ült. A Melaren partján sétált egy darabon, a szél csillapodott valamennyire. Mintha egy régi metszetlap kelt volna életre a szeme előtt, hajókkal, a Lovagok Házával és a Német Templommal, amelynek harangjai naponta háromszor beleszólongatják a város zajába az áldást, hogy „Köszöntsétek az Urat, aki nagy dolgokat visz végbe a földön, születésünktől fogva életet és jót tesz velünk. Vidítsa fel szívünket, és adjon békét a mi időnkben Izraelnek, hogy örök kegyelméből megváltottjaként éljünk.” A Német Templom most hallgatott. Bíró doktornőnek sikerült majdnem mindenről megfeledkeznie. Csak a romok között kaleidoszkópba néző fiút nem sikerült kivennie a fejéből.

Fél három körül ért vissza a lefüggönyözött lakásba. Halkan nyitott be. A magasra polcolt ágyon úgy hevert a beteg test, mint egy sötét és nehéz állattetem. A mellkas súlyosan emelkedett, és hirtelen süllyedt megint alá, mint amikor nagy nehezen fölemelünk egy tárgyat, és hirtelen elengedjük, mert nem bírjuk tovább megtartani. Grönewald úr szakadozottan horkolt. Bíró doktornő nem lépett hozzá közelebb. Eszébe jutottak az apja zsörtölődései, amikor már nem tudott fölkelni az ágyból. Az anyja néhány évvel korábban autóbalesetben halt meg. Egyedül ült a kocsiban. Ki akart kerülni egy elé ugró kutyát, és a szembejövő kamion maga alá gyűrte. A temetéssel kapcsolatos ügyeket a bátyja intézte. Kimondhatatlanul hálás volt neki. Nem kellett egy pillanatig sem erősnek lennie, azonnal átadhatta magát az árnyaknak, amelyek hirtelen csapatostul támadtak rá. Hónapokba telt, mire valamelyest magához tért. Akkoriban együtt élt egy mérnökkel, akit az anyja halála után másfél hónappal kirúgott. Ezt később sem bánta meg, a pasas kész katasztrófa volt, már régen meg kellett volna tennie. A temetésen képtelen volt sírni. Akkor úgy érezte, minden lassan szétmállik, elromlik, elpusztul körülötte, és legjobban teszi, ha mindent önként átad a romlásnak, a pusztulásnak. Ami megmarad, az ő lesz. Tudta, hogy ez így nem maradhat, de nem volt ereje semmihez sem kezdeni. Mint amikor valaki nagyon fáradtan hazatér egy hosszú utazásról, leteszi a bőröndöt az ajtó mögé, és napokig nem nyúl hozzá, képtelen rávenni magát, hogy végre kipakolja.

Grönewald úr hirtelen megmoccan. Bíró doktornő megriadt, még nem akarta, hogy felébredjen. Ahogy feküdt az ágyon, mint egy sötét állattetem, szájalmat érzett iránta, vagy talán többet is, mindenesetre valami sajnálatfélét. Ettől az érzéstől megijedt. Most

már biztos volt benne, hogy meg fogja tenni, amire az öregember kéri. De azt, hogy a következő pillanatban újra hozzá kell érnie, képtelenségnek érezte. Aztán mégis odalépett az ágyhoz, és megigazította Grönwald úr lábszárán a plédet.

– Itt van?

Grönwald úr felébredt.

– Későn jött.

– Nem akartam felébreszteni.

– Nem aludtam. Merre járt?

– A tóparton.

– Igen, arra nagyon szép, de nem ilyenkor.

Bíró doktornő fölségítette az ágyról Grönwald urat. A test nehezebb volt, mint előző este. Vagy az is lehet, hogy ő nyúlt hozzá ügyetlenebbül. Elsőre nem tudta lábra állítani, Grönwald úr visszazökkent az ágyra, ő is majdhogya rá nem esett. Egyikük sem szólt egy szót sem. Nyújtotta a karját, hogy próbálják meg újra. Másodszorra sikerült.

– Ha volna még idő, egész jól összeszoknánk.

A másik szobában Grönwald úr ismét erőre kapott.

– Most már nincs sok dolgunk. Ígérje meg, hogy mindent megcsinál, amit kérek.

Bíró doktornő nem válaszolt. Grönwald úr fellépett a dobogóra, és elővett az íróasztalból egy fémdobozt.

– Azt akarom, hogy ez magánál legyen.

Bíró doktornő nem vette át a dobozt.

– Mért nem a fiának adja?

– Azt nem lehet. Maga lesz a postásom. Maga fogja elmondani neki, amit kell. Kiválasztottam.

– Ó, tehát kiválasztott! Ez nagyszerű. A táborban is nyilván jól megnézte a számításba vehető fiúkat. Hát még mindig nem érti, hogy nem lehet választani? A táborban sem lehetett volna. El kellett volna hoznia az első szembe jövő gyereket, akinek nem voltak szülei. De maga úgy viselkedett, mintha egy sajtoboltban lenne.

– Miért, mit gondol, hol voltam? Járt már maga menekülttáborban? Nincs idő most ezt megbeszélni.

– Miből gondolja, hogy képes leszek rá? Hogy képes akarok lenni?

– Magát érdeklí ez a történet. Megtalál a dobozban mindent, amit tudni akar. Fényképeket és a fiam levelét is, amelyet két éve írt. A levelet megjegyzeteltem. Ezt természetesen nem fogja érteni, mert svédül van, de ha akarja, lefordíthatja.

– Nem vállalom!

Grönwald úr megkapaszkodott az íróasztal sarkában, és egy pillanatra behunyta a szemét. Aztán némán odanyomta a dobozt Bíró doktornő hasához. Szinte belenyomta, minden erejével, amennyi még volt benne.

– Ki se fogom nyitni. Így, ahogy van, átadom Ervinnek.

– Ahogy akarja.

Grönwald úr kimerülten lépett le a dobogóról. Bíró doktornő meg akarta fogni a karját, hogy segítsen neki, de házigazdája elhárította a mozdulatot.

– Most pedig arra kérem, törjön össze mindent ebben a szobában. Minden tárgyat, minden polcot. Tépje össze a füzeteket is. Nem akarom, hogy bárki elolvassa őket. Csak az íróasztalt hagyja épségben!

Végighúzta rajta a tenyerét, mintha egy kutyát vagy egy macskát simogatna meg.

– És ez is marad – mutatott az íróasztal mellett álló alacsony polcra. – A többit, ha kérhetem, pozdorjává! Ha lenne hozzá erőm, magam tenném meg.

Grönewald úr divatjamúlt, fekete pantallójában és barna tweedzakójában kicsoszogott az elfüggönyözött szobából. Odaátrol felhívott valakit telefonon, röviden beszélt. Miután letette, megreccsent az ágy, lefeküdt. Bíró doktornő egyedül maradt a tárgyakkal zsúfolt, sötét szobában. Sokáig nem nyúlt semmihez. Miután egész életében azon fáradozott, hogy ne csupán az emlékezés kényszerét törölje el, hanem az emlékezés hiányát is elfedje az általa kieselt történetekkel, vajon miért döntött úgy Grönewald úr, hogy a valóságos történeteket helyettesítő történeteket is el kell törölni? Miért határozott úgy, hogy eltörli velük saját életét is, elrejtő örületének minden nyomát? És ha így döntött, miért könyörült meg Ervin történetén, alighanem az egyetlen valódi történeten, amellyel még dolgozott? Bíró doktornő mindig is úgy gondolta, hogy amit az egyik ember tesz a másikkal, az csakis erőszak lehet. Úgy gondolta, nincsenek ártatlan szavak, nincsenek ártatlan mozdulatok és érintések. És ő mindig el akarta kerülni, hogy bárki olyan helyzetbe kerüljön vele szemben, hogy erőszakot követhessen el rajta. Amit Grönewald úr tett, amikor meghívta Stockholmba, és most, amikor arra megkérte, pontosabban megparancsolta, hogy pusztítson el mindent ebben a sötét szobában, amelyről Ervinen kívül valószínűleg senki sem tud, ebben a pillanatban mégsem érezte erőszaknak, holott az volt, nem is lehetett más.

Bíró doktornő kétórányi munkával mindent összetört a szobában. A füzeteket utoljára vette sorra. Egyesével tépte ki a lapokat, és mindet darabokra szaggatta. Időben végzett. Nem nézett be Grönewald úrhoz, amikor elindult a repülőtérre. Épp a kabátját vette, amikor megérkezett az ápolónővér, hogy beadja az első morfiuminjekciót. Megkérdezte Bíró doktornőt, hogy Grönewald úr lánya-e. Bíró doktornő egy pillanatnyi szünet után bólintott. A nővér azt mondta neki, most már nem fog sokáig szenvedni.

A lépcsőn lefelé jövet nagy nyugalom szállta meg. Életében először nem szomorította el a gondolat, hogy bár eredeti példányként jövünk a világra, nyomtalanul távozzunk belőle.

Grönewald úrral nem beszélt többet. Ervintől tudta meg, hogy hat nappal később teljesen legyöngyülve halt meg. Ezekben a napokban a morfiumkábulatból már csak percekre tért magához. ■ ■ ■

■ **Schein Gábor** (Budapest, 1969): költő, író, irodalomtörténész. Az ELTE Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékének tanára. Legutóbbi kötete a Kalligramnál: *Megölni, akit szeretünk* (2013). Az itt megjelent szöveg részlet a szerző hamarosan megjelenő, *Svéd* című regényéből.

